

2. Вяткин Б. А. Лекции по психологии интегральной индивидуальности человека: Учеб пособие / Борис Александрович Вяткин. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Изд-во Московского психолого-социального института; Воронеж: Изд-во НПО “МОДЭК”, 2007. – 352 с.
3. Исаев И.Ф. Профессионально-педагогическая культура преподавателя / Илья Федорович Исаев. Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Издательский центр “Академия”, 2002. – 208 с.
4. Кан-Калик В.А., Никандров Н.Д. Педагогическое творчество / В.А.Кан-Калик, Н.Д.Никандров. – М.: Педагогика, 1990 – 140с.
5. Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении / Виктор Абрамович Кан-Калик. Кн. для учителя – М.: Просвещение, 1987. – 190 с.
6. Куцевол О.М. Творча сутність професійної діяльності вчителя літератури / О.М.Куцевол // Дивослово. – 2006. – № 5. – С.14-21.
7. Макарова Л. Н. Преподаватель высшей школы: индивидуальность, стиль, деятельность [Текст]: в 2 ч. / Людмила Николаевна Макарова; науч. ред. И. Ф. Исаев; Московский педагогический гос. ун-т, Тамбовский гос. ун-т им. Г.Р.Державина. – М.: Издательство ТГУ 2000. – 243 с.
8. Мижериков В.А. Введение в педагогическую профессию [Текст]: Учеб. пособие для студ. пед. учеб. заведений / В. А. Мижериков, М. Н. Ермоленко; Московский педагогический ун-т. – М.: Педагогическое общество России, 1999. – 288 с.
9. Педагогічна майстерність: Підручник / [І.А.Зязюн, Л.В.Крамущенко, І.Ф.Кривонос та ін.]; за ред. І.А.Зязюна. – К.: СПД Богданова А.М., 2008. – 376 с.
10. Сисоева С.О. Основы педагогической творчости / С.О.Сисоева; Підручник. – К.: Міленіум, 2006. – 344 с.

Худенко О.Н.

#### *СТРУКТУРНЫЕ КОМПОНЕНТЫ ИНДИВИДУАЛЬНОГО СТИЛЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧИТЕЛЯ ГУМАНИТАРНЫХ ДИСЦИПЛИН*

*В статье рассмотрена структура индивидуального стиля профессиональной деятельности учителя гуманитарных дисциплин и проанализировано содержание ее композиционных элементов.*

*Ключевые слова: мотивация, педагогические ценности, рефлексия, педагогическое творчество, технологический компонент.*

Hudenko O.M.

#### *STRUCTURAL COMPONENTS OF INDIVIDUAL STYLE OF HUMANITARIAN DISCIPLINES TEACHER'S PROFESSIONAL ACTIVITY*

*In the article structure of individual style of humanitarian disciplines teacher's professional activity is reviewed and content of its composite elements is analyzed.*

*Key words: motivation, teaching values, reflection, teaching creativity, technological components.*

**УДК 378.14**

**Чабан Н.І.**

#### ***РИТОРИЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ “УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)”***

*Статтю присвячено обґрунтуванню змісту та методики риторичної підготовки студентів нефілологічних спеціальностей з курсу “Українська мова (за професійним спрямуванням)”. Розкрито дидактичну модель змістовно-методичного забезпечення риторичної підготовки. Охарактеризовано особливості самостійної роботи над публічними промовами майбутніх спеціалістів.*

*Ключові слова: риторична підготовка, дидактична модель, змістовно-методичне забезпечення.*

Політичні, соціокультурні, духовні, економічні зміни, які відбуваються в Україні призвели до появи нових переконань, життєвих орієнтирів, цінностей кожної особистості. У першу чергу до цього процесу приналежна студентська молодь, тому зростає роль соціально-гуманітарної підготовки майбутніх фахівців у системі професійної освіти. Як зазначається в Законі “Про вищу освіту” професійна підготовка в Українській державі має бути спрямована на формування в молоді не тільки фахових знань та умінь, але й світоглядної свідомості, ідей, поглядів, переконань, ідеалів духовно розвиненої особистості.

Відповідно до вимог суспільства щодо професійної освіти студентів нефілологічних спеціальностей навчальними планами передбачено вивчення соціально-гуманітарних дисциплін, спрямованих на підготовку майбутніх фахівців до комунікативної діяльності в обраній праці. Це, насамперед, така дисципліна, як “Українська мова (за професійним спрямуванням)”.

Питанням риторичної підготовки студентів присвятили свої роботи такі вчені, як Д. Александров, Є. Ключев, В. Молдован, Г. Сагач [1; 3; 7]. Теоретичний зміст програмного матеріалу з риторики розкрито у працях Н. Калашник, Ю. Рождественського, П. Сопера, Л. Стратій, І. Чепіги [6; 8]. Методичне забезпечення занять риторичної спрямованості обґрунтовано у дослідженнях Л. Зарецької, М. Костючек, Л. Мацько, О. Мацько, А. Мурашова, В. Стец, І. Стец та ін [2; 5; 9]. Проте запропоновані зміст, форми, методи, засоби викладання навчального матеріалу використовуються переважно у фаховій підготовці філологів і не враховують специфіку праці фахівців інших нефілологічних спеціальностей. Адже, наприклад, юристам за функціональними обов’язками доводиться готувати промови і здійснювати публічні виступи в органах судочинства.

Зважаючи на актуальність окресленої проблеми та її недостатню розробленість у педагогічній теорії та практиці соціально-гуманітарної підготовки фахівців нефілологічних спеціальностей обґрунтовано мету дослідження: розробити та експериментально перевірити змістовно-методичне забезпечення риторичної підготовки студентів у процесі вивчення курсу “Українська мова (за професійним спрямуванням)”.

У ході дослідження визначено такі задачі:

1. Розробити зміст риторичної підготовки студентів нефілологічних спеціальностей.
2. Обґрунтувати методiku її упровадження у процес соціально-гуманітарної підготовки майбутніх спеціалістів.
3. Експериментально перевірити ефективність змістовно-методичного забезпечення риторичної підготовки студентів у процесі вивчення курсу “Українська мова (за професійним спрямуванням)”.

Попереднє дослідження теорії і практики викладання риторики у фаховій підготовці студентів філологічних спеціальностей висвітлило необхідність створення змістовно-методичного забезпечення риторичної підготовки студентів-нефілологів у процесі вивчення дисципліни “Українська мова (за професійним спрямуванням)” з урахуванням специфіки професійного навчання.

Риторична підготовка як мистецтво ефективної усної переконуючої комунікації, безумовно, становить фундамент професіоналізму спеціаліста нової демократичної України. Оволодіння мистецтвом доцільного й переконуючого мовлення надає можливість краще себе реалізувати в будь-якій професії.

Проаналізовані теоретичні положення педагогіки вищої школи зумовили основні підходи до створення дидактичної моделі змістовно-методичного забезпечення риторичної підготовки студентів нефілологічних спеціальностей у процесі вивчення курсу “Українська мова (за професійним спрямуванням)”. Запропонована нами концептуальна ідея моделі ґрунтується на науково-теоретичних засадах:

- системного підходу щодо професійного навчання особистості в умовах розвитку української державності, основні положення якого відображено в документах, що регламентують діяльність вищих освітніх закладів;
- діяльнісного підходу до розвитку особистості, розкритого у працях Б. Ананьєва, Л. Виготського, К. Платонова, С. Рубінштейна;

- гуманістичної парадигми освіти щодо ролі соціально-гуманітарної підготовки у професійному навчанні, викладеної у працях В. Бутенка, С. Гончаренка, О. Сухомлинської.

Запропонована нами дидактична модель змістовно-методичного забезпечення риторичної підготовки студентів у процесі вивчення курсу “Українська мова (за професійним спрямуванням)” (рис. 1) включає основні структурні компоненти педагогічного процесу у вищому навчальному закладі.

Метою риторичної підготовки є оволодіння ораторською майстерністю, мистецтвом побудови та виголошення промови.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення наступних завдань:

- ознайомлення з методикою підготовки та проведення публічних виступів;
- ознайомлення з особливостями різних промов, вимогами до їх підготовки та виголошення;
- розширення ерудиції;
- формування навичок вираження власної думки;
- розвиток навичок публічного виступу, подолання фобії виступу перед численною аудиторією;
- формування вмінь та навичок вести полеміку;
- формування вміння аналізувати виступи й давати їм критичну оцінку.



Рис. 1. Дидактична модель змістовно-методичного забезпечення риторичної підготовки студентів у процесі вивчення курсу “Українська мова (за професійним спрямуванням)”.

Риторична підготовка в структурі курсу “Українська мова (за професійним спрямуванням)” акумулює найважливіші здобутки цілого комплексу гуманітарних наук (теорія комунікації, лінгвістика, психологія, філософія, соціологія, логіка, педагогіка, літературознавство, еристика, естетика, етика тощо), які в діалектичній єдності зорієнтовані на формування й розвиток комунікативної культури, удосконалення й оптимізацію нормативного мовленнєвого спілкування в ім'я торжества “людського в людині”.

Розроблений нами зміст занять з риторичної підготовки студентів у процесі вивчення курсу “Українська мова (за професійним спрямуванням)” зорієнтований на потреби сьогодення – навчити майбутніх спеціалістів технологіям ділового спілкування та виголошення промов, що є безумовним свідоцтвом комунікативної компетентності сьогоднішнього фахівця у будь-якій галузі, і враховує сучасні наукові досягнення в осмисленні таємниць мистецтва словесного вираження і впливу на аудиторію.

Зміст риторичної підготовки складається із взаємопов'язаних і взаємозумовлених частин, які в сукупності з урахуванням певної послідовності відтворюють логіко-структурну модель занять, зокрема ознайомлення студентів з основними теоретичними поняттями та категоріями: співвідносність термінів “риторична компетентність”, “риторична компетенція”; риторична формула як сукупність семи риторичних законів, публічне мовлення, різновиди і структура публічного мовлення, концепція виступу, аргументація й контраргументація, види аргументів, сучасні риторичні методи аргументування тощо. Система практичних завдань разом із системноорганізованою самостійною роботою дає змогу опанувати новий матеріал, закріпити й деталізувати його.

У результаті риторичної підготовки студенти повинні оволодіти певним обсягом знань та компетентностей, а саме: знати сутність і сучасний статус риторичної підготовки; риторичну формулу як сукупність основних законів організації та управління мисленнєво-мовленнєвою діяльністю; специфіку, різновиди і жанри публічного мовлення; сучасний етикет публічного мовлення; стратегію, тактику і концепцію публічного виступу; етапи творчої діяльності оратора; сучасні вимоги до промовця; види аргументів і ситуації їх використання; сучасні методи риторичного аргументування; принципи безконфліктного спілкування; прийоми активізації уваги слухачів; сутність полеміки й полемічні прийоми; вимоги до мовної культури; правила спілкування для мовця і слухача; етикет телефонної розмови; найуживаніші мовні моделі звертання, ввічливості, вибачення, погодження, непогодження тощо; критерії оцінювання усної промови тощо.

У процесі практичних та самостійних занять з риторичної підготовки студенти набувають умінь: коректно вступати у комунікацію за різних ситуацій спілкування; поставити запитання (для встановлення контакту, для одержання інформації тощо) і дати коректні відповіді; користуватися прийомами “відходу” від запитання; подавати думки з аргументами/контраргументами; підготувати публічне мовлення за визначеною темою; виступити з промовою перед широким загалом; всебічно оцінити публічну промову; спілкуватися літературною мовою; доречно і влучно вживати афоризми, крилаті вирази, прислів'я.

Частково навчальний матеріал курсу “Українська мова (за професійним спрямуванням)” (підготовка рефератів, повідомлень з тем практичних занять, доповідей, промов на конференціях, захист курсових робіт тощо) пропонується для засвоєння студентами в процесі самостійної роботи. Самостійна робота студентів передбачає читання, риторичний аналіз зразкових промов; самостійну підготовку (написання й виголошення) яскравої публічної промови з власноруч визначеної проблеми [4, с. 10].

У ході самостійної роботи над підготовкою промов студентам рекомендується дотримуватись такого алгоритму написання тексту:

1. Скласти план промови, для чого необхідно обміркувати намір, сформулювати мету майбутньої промови; зафіксувати у перших чернетках основні ідеї виступу та основні його частини. На підставі отриманих у ході такої роботи результатів розробити спочатку простий

план з 6-7 пунктів, в якому визначається головне в промові. Потім необхідно цей план ускладнити, здійснивши більш детальний розподіл пунктів на підпункти.

2. Здійснити елокуцію (вираження думки в тексті). Спочатку необхідно добрати слова згідно комунікативної мети майбутнього виступу. Після цього перейти до побудови словосполучень, речень, фрагментів тексту, цілого тексту.

3. Виконати роботу над стилем, використовуючи засоби виразності мови і вдосконалюючи підготовлений текст.

4. Підготуватись до виступу з огляду усної виразності промови.

5. Контрольно-оціночний етап. У ході цього етапу здійснюється аналіз та оцінювання майбутньої промови перед аудиторією.

Будь-яка промова має як позитивні, так і негативні сторони, тому їх треба правильно сприймати й оцінювати. З цією метою в практиці вироблено ряд критеріїв оцінювання промови (табл. 1).

Таблиця 1.

Критерії оцінювання промови

<b>Оцінювання змісту:</b>	<b>Оцінювання методики викладу матеріалу</b>	<b>Оцінювання мови і стилю</b>	<b>Оцінювання техніки мовлення</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>- теоретичний рівень;</li> <li>- зв'язок із життям, практикою;</li> <li>- новизна матеріалу;</li> <li>- логічність;</li> <li>- достовірність і багатство аргументів та фактів;</li> <li>- інформаційна насиченість;</li> <li>- самостійність тверджень</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- врахування особливостей аудиторії;</li> <li>- дохідливість;</li> <li>- проблемність викладання;</li> <li>- чіткість структури;</li> <li>- продуманість і оригінальність вступної та заключної частин мови;</li> <li>- підтримка контакту з аудиторією;</li> <li>- чіткість відповідей на запитання;</li> <li>- уміння виділити головне;</li> <li>- уміння застосовувати ілюстративний матеріал і наочність;</li> <li>- відповідність стилю промови, виду і жанру публічного мовлення</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- багатство лексики;</li> <li>- лексико-граматичний склад мовлення;</li> <li>- використання стилістичних фігур і тропів;</li> <li>- використання художніх образів;</li> <li>- правильність наголошування і вимови слів;</li> <li>- емоційність;</li> <li>- відсутність багатослів'я, штампів, слів-паразитів</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- володіння голосом;</li> <li>- правильність дихання;</li> <li>- чіткість дикції;</li> <li>- виразність і точність інтонації;</li> <li>- темп, паузи і ритм мовлення;</li> <li>- доречність невербальних засобів виразності (жести, міміка тощо)</li> </ul>

Дослідно-експериментальна робота з перевірки ефективності запропонованого змістовно-методичного забезпечення проводилась на факультеті культури і мистецтв Херсонського державного університету.

Для педагогічного експерименту було сформовано експериментальну і контрольну групи. Контингент студентів цих груп наведено у таблиці 2.

Для забезпечення належних умов дослідно-експериментальної роботи та отримання валідних результатів до груп увійшли студенти 2 курсу. При доборі груп враховувались однакові умови навчання. До складу як експериментальної, так і контрольної групи увійшли юнаки та дівчата, що навчаються за ідентичними спеціальностями.

Перед початком дослідно-експериментальної роботи було проаналізовано середній бал успішності з предметів, які вивчались у соціально-гуманітарному циклі та загальний – за всіма дисциплінами поточного року навчання. Відповідно до наведених у таблиці 3 даних,

можна дійти висновку, що до експериментальної і контрольної груп увійшли студенти з ідентичними стартовими пізнавальними можливостями.

Таблиця 2.

Контингент студентів, які брали участь у педагогічному експерименті

Групи	Студентські групи	Кількість студентів			Середній бал успішності	
		всього	з них		загальний	за соціально-гуманітарними дисциплінами
			дівчат	хлопців		
Експериментальна	Група 221	24	18	6	3,8	4,1
Контрольна	Група 211	24	17	7	3,9	4,3

В експериментальній групі було проведено заняття за розробленим нами навчальним змістом відповідно до запропонованої методики його реалізації. Використовувалось змістовно-методичне забезпечення, змодельоване у таблиці 1. Зміст лекційних, практичних та самостійних занять було наповнено пізнавальним матеріалом з майбутньої праці фахівців культурологічних спеціальностей. За змістом самостійної роботи студенти виконали підготовку, виголошення та аналіз риторичних промов, ідентичних до виступів професіоналів.

У контрольній групі заняття проводились за традиційними методиками: теми занять було обрано аналогічно до тих, що викладались у експериментальній групі, проте їх зміст не відображав специфіку їхньої майбутньої праці. Студенти контрольної групи також готували та виголошували промови, але їх тематика не була пов'язана з художньо-культурною діяльністю.

З метою визначення результативності риторичної підготовки в експериментальній та контрольній групах було проаналізовано оцінки студентів. Результати аналізу успішності їх на заняттях наведено у таблиці 3.

Таблиця 3.

Успішність студентів з риторичної підготовки

Рівень успішності	Експериментальна група	Контрольна група
	кількість студентів	кількість студентів
Високий (5 балів)	9	4
Достатній (4 бали)	10	10
Середній (3 бали)	5	9
Низький (2 бали)	0	1
Якість знань	19	14

Згідно з таблицею 3 студенти експериментальної групи показали вищий рівень якості знань. Поряд з кількісним було здійснено якісний аналіз знань студентів з риторичної підготовки. Студенти експериментальної групи виявили більш глибокі знання з таких питань, як:

- 1) поняття про ораторську (риторичну) компетенцію;
- 2) види публічного мовлення;
- 3) мистецтво аргументації;
- 4) презентація як різновид публічного мовлення;
- 5) культура сприймання публічного виступу.

Для них не складало труднощів рішення завдань аналітико-пошукового та продуктивного характеру. Навпаки, студенти контрольної групи зазнавали суттєвих

труднощів не стільки у засвоєнні теоретичних питань, скільки у виконанні завдань аналітично-пошукового та продуктивного характеру з підготовки й виголошення промов. Таким чином, кількісний і якісний аналіз успішності студентів на заняттях з риторичної підготовки засвідчив ефективність запропонованого нами змістовно-методичного забезпечення.

У ході проведеного нами дослідження зроблено такі висновки:

1. Вивчення досвіду викладання риторики у вузах дає підстави стверджувати, що запропоновані зміст, форми, методи, засоби викладання навчального матеріалу використовуються переважно у професійній підготовці студентів філологічних спеціальностей. Фактично вивчений педагогічний досвід не може бути повністю перенесений у риторичну підготовку майбутніх фахівців-нефілологів, оскільки не відображає специфіку їхнього виду професійної праці.

2. Моделювання змістовно-методичного забезпечення риторичної підготовки студентів нефілологічних спеціальностей з курсу “Українська мова (за професійним спрямуванням)” довело доцільність використання трьох груп методів: організації та реалізації пізнавальної діяльності студентів, стимулювання пізнавальної діяльності, контролю пізнавальної діяльності. Основними засобами реалізації змісту риторичної підготовки студентів визначено ті, що відносяться до групи наочних посібників, дидактичних матеріалів та навчальних посібників.

3. Важливою складовою опанування риторичної підготовки студентами є підготовка, виголошення та аналіз промов за моделями виступів професіоналів у сфері їхньої майбутньої праці.

4. Кількісний і якісний аналіз успішності студентів, здійснений під час дослідно-експериментальної роботи, засвідчив ефективність запропонованого нами змістовно-методичного забезпечення риторичної підготовки студентів нефілологічних спеціальностей з курсу “Українська мова (за професійним спрямуванням)”.

Розроблене змістовно-методичне забезпечення риторичної підготовки студентів у процесі вивчення курсу “Українська мова (за професійним спрямуванням)” потребує більш ґрунтовного обґрунтування у подальших наукових розвідках.

## ЛІТЕРАТУРА:

1. Александров Д.Н. Риторика: Учебное пособие для вузов. – М.: Юнити-Дана, 2000. – 534 с.
2. Зарецкая Л.П. Риторика. Теория и практика речевой коммуникации. – М., 1990.
3. Клюев Е.В. Риторика: Учебное пособие для вузов. – М., 2001.
4. Кравченко І.Ф., Чабан Н.І. Підвищення ефективності вивчення риторики впровадженням тренінгових технологій // Психологические тренинговые технологии в правоохранительной деятельности: научно-методические и организационно-практические проблемы внедрения и использования, перспективы развития: Материалы III международной научно-практической конференции. Донецк, 24-26 мая 2007 года. – Донецк: Донецкий юридический институт ЛГУВД, 2007. – С. 525-532.
5. Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навчальний посібник. – К.: Вища школа, 2003. – 311 с.
6. Рождественский Ю.В. Теория риторики. – М., 1990.
7. Сагач Г.М. Риторика. – К.: Райдуга, 2000.
8. Сопер П. Основы искусства речи. – М.: Прогресс, 1992. – 416 с.
9. Стец В.А., Стец І.І., Костючек М.Ю. Основы ораторского мистецтва: Навчальний посібник. – Тернопіль: Економічна думка, 1998. – 60 с.
10. Чабан Н.І. Навчально-методичний посібник з риторики. – Херсон, 2007. – 101 с.

Чабан Н.І.

### *РИТОРИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА СТУДЕНТОВ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ КУРСА “УКРАИНСКИЙ ЯЗЫК (ПО ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ НАПРАВЛЕНИЮ)”*

*Статья посвящена обоснованию содержания и методике риторической подготовки студентов нефилологических специальностей по курсу “Украинский язык (по профессиональному направлению)”. Раскрыта дидактическая модель содержательно-*

методического обеспечения риторической подготовки. Охарактеризованы особенности самостоятельной работы над публичными речами будущих специалистов.

Ключевые слова: риторическая подготовка, дидактическая модель, содержательно-методическое обеспечение.

Chaban N.I.

*RHETORICAL TRAINING OF STUDENTS THE COURSE "UKRAINIAN LANGUAGE (FOR PROFESSIONAL PURPOSES)"*

*The article is devoted to the substantiation of content and rhetorical methods of preparation of students of non-philological specialties of course "Ukrainian language (for professional purposes)". Solved didactic model of meaningful methods of rhetorical training. The features of the independent work of the public speeches of future specialists.*

*Key words: rhetorical training, didactic model, meaningful and methodological support.*

УДК 37.034

Чумак Л.В.

**ДЕОНТОЛОГІЯ – НАУКА ПРО ПОВЕДІНКУ ФАХІВЦІВ СИСТЕМИ  
“ЛЮДИНА-ЛЮДИНА”**

У статті розглядаються наукові підходи щодо визначення терміну “деонтологія” у якості науки про поведінку фахівців системи “людина-людина” відповідно до їх професійних обов’язків.

Ключові слова: деонтологія, етика, філософія, педагогічна деонтологія, медична деонтологія, психологічна деонтологія, соціальна деонтологія, юридична деонтологія, журналістська деонтологія.

У наш час, коли рівень розвитку науки і техніки підвищується з кожним роком, особливо гостро постає проблема деонтології як вчення про борг, обов’язок, почуття належного й відповідальності, науки про моральний, естетичний та інтелектуальний вигляд людини. Незважаючи на суттєві успіхи в дослідженні проблем означеної науки, відзначається недостатність теоретичної розробки окремих аспектів, які, поряд з іншими факторами, стримують її широке використання в практиці вітчизняних фахівців.

Деонтологічні проблеми розглядали Климчук В., Кусій Ю., Рискельдієва Л., Медведева Г., Мочалов В., Орлов А. та ін. Останніми роками українські дослідники Гусака П., Мацук Л., Хомич Л., Шалар О. та ін. виокремлюють різні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців з педагогіки.

Метою нашої статті є висвітлення терміна “деонтологія” як науки про поведінку фахівців системи “людина-людина” відповідно до їх професійних обов’язків.

Концептуальні підходи до деонтології як форми суспільного буття за змістом, сутністю та розмаїттям підходів щодо її визначення є однією з багатоаспектних проблем сучасності. Широке використання терміну у багатьох галузях зумовило існування в словниках певного спектру його тлумачень. Незважаючи на те, що більшість з них визначають походження означеного поняття від “грец. δέοντος (deon) – борг (необхідне) і λόγος (logos) – вчення, слово” [20, с. 112], сутність пояснень характеризується різноманітністю.

Словник Міхельсона А. “Пояснення 25000 іноземних слів, що ввійшли у вживання в російську мову, із зазначенням їх коріння” 1865 р. наголошує “деонтологію” “мораллю, наукою моральності” [12].

У 1910 р. “Словник іноземних слів російської мови” Чудінова А. висвітлює означений термін як “вчення про права та обов’язки вчення про моральність” [17].